

عوامل مؤثر در انتخاب رشته تحصیلی و...

تغییر نگرش دانشجویان کتابداری و روانشناسی بالینی در دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر زاهد بیگدلی¹

زویا آبام²

چکیده

در این تحقیق عوامل دخیل در انتخاب رشته تحصیلی توسط دانشجویان رشته‌های کتابداری و روانشناسی بالینی ورودی 77 دانشگاه شهید چمران اهواز و نیز عوامل مؤثر در تغییر نگرش دانشجویان در طول دوره تحصیل نسبت به رشته خویش شناسایی شده است.

نتایج نشان می‌دهد که اکثریت دانشجویان کتابداری، رشته تحصیلی خود را بدون شناخت درست و علاقه واقعی انتخاب کرده‌اند و در مقایسه با دانشجویان روانشناسی، از انگیزه و رضایت کمتری برخوردارند. با این که دانشجویان کتابداری نسبت به استخدام و آینده شغلی خویش امیدوارتر هستند، درصد قابل توجهی از آنان بی تفاوت به تحصیل خود ادامه می‌دهند. همچنین دانشجویان کتابداری از محتوا و سرفصل بسیاری از دروس خود ناراضی هستند و آن‌ها را غیرروزآمد و نامناسب می‌دانند، در حالی که این موضوع درباره دانشجویان روانشناسی صدق نمی‌کند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که نگرش دانشجویان کتابداری در طول دوره تحصیل نسبت به رشته خود در 8 موضوع از 10 موضوع مورد مطالعه، مثبت‌تر شده است. در مقایسه نگرش دانشجویان دو گروه معلوم شد که نگرش دانشجویان کتابداری نسبت به رشته تحصیلی خود با نگرش دانشجویان روانشناسی نسبت به رشته تحصیلی خود، هم در ابتدا و هم در انتهای دوره تفاوت معناداری دارد و دانشجویان روانشناسی از نگرش مثبت‌تری برخوردارند.

کلیدواژه‌ها: دانشجویان کتابداری، نگرش دانشجویان، رشته کتابداری، رشته روانشناسی بالینی

مقدمه

شناسایی عوامل دخیل در انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان امری مهم و ضروری محسوب می‌شود، زیرا انتخاب رشته‌ای که با علاقه، سلیقه، استعداد و توانایی فرد در تعارض باشد اثرات درازمدت و نامطلوب روانی، اجتماعی و اقتصادی را در پی خواهد داشت.

سیل عظیم قشر مشتاق ورود به دانشگاه از یک سو و تخصصی شدن مشاغل، پایین بودن فرصت‌های شغلی، مشکلات اقتصادی/اجتماعی و روانی از سوی دیگر عواملی هستند که بخشی از این جمعیت را ناگزیر به انتخاب نامناسب رشته تحصیلی می‌کنند.

داوطلبان کنکور با امید کسب موقعیت و جایگاه قابل احترام و بهره‌وری از مزایای اقتصادی تحصیلات عالی و بسیاری انگیزه‌های دیگر، اشتیاق فراوانی به حضور در دانشگاه از خود نشان می‌دهند. ولی این هجوم به تحصیلات عالی و عدم توسعه دانشگاه‌ها، به ناکامی بیش از 80 درصد از داوطلبان کنکور منجر می‌شود.

۱. دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

به هر حال از میان کسانی که موفق به عبور از سد کنکور و سایر مشکلات ورود به دانشگاه می‌شوند تعداد بسیاری به دلیل نارضایتی از رشته تحصیلی خود، از ادامه تحصیل منصرف می‌شوند و یا ناامیدانه تن به ادامه تحصیل می‌دهند. چون تدوین برنامه‌ای صحیح و دقیق برای بهینه کردن شیوه پذیرش دانشجو و تأمین آتیه آنان، نقش بسزایی در توسعه و پیشرفت کشور دارد، آموزش و تربیت دانشجویان بر مبنای انگیزه‌های درونی و استعدادهاى آنان از مهم‌ترین وظایف برنامه‌ریزان کشور است.

بنابراین همسو کردن علائق و توانایی‌های این قشر با نیازها و امکانات موجود در جامعه از وظایف اصلی دستگاه آموزشی و فرهنگی کشور شمرده می‌شود. بررسی و هدایت این ویژگی‌ها و نیازها در راستای برنامه‌ریزی در سطوح پیش دانشگاه و ایجاد جاذبه برای رشته‌هایی که جامعه به آن‌ها نیاز دارد مفید خواهد بود. مشکلات موجود در فرایند انتخاب رشته و تبعات آن، انگیزه اصلی این تحقیق بوده است.

هدف این تحقیق، شناسایی عوامل موثر در انتخاب رشته تحصیلی در بین دانشجویان رشته‌های کتابداری و روانشناسی بالینی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و بررسی تغییر نگرش احتمالی این دو گروه از دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود در طول دوره تحصیل است. دلیل اصلی انتخاب دانشجویان کتابداری و روانشناسی این است که از تجارب شخصی یکی از پژوهشگران در طی بیش از ده سال آموزش به این دانشجویان چنین بر می‌آید که نارضایتی از رشته در میان دانشجویان کتابداری بیش از همه، و در بین دانشجویان روانشناسی بالینی کمتر از همه است.

پیشینه پژوهش در خارج

در بسیاری از کشورها مسئله انتخاب رشته تحصیلی توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. «جکسون» (1982) در تبیین رفتارهای دانشجویان در جهت‌گیری‌های بعد از آموزش متوسطه معتقد است که دانشجویان دانشگاه‌های آمریکا در جریان انتخاب رشته در هاله‌ای از عوامل قرار می‌گیرند که ممکن است در هر مرحله آنان را با شکست یا موفقیت مواجه سازد. برخی از این عوامل مثل خصوصیات خانوادگی و فردی تحت کنترل دانشجو نیستند، اما عواملی همچون نظر افراد مطلع و مرجع، سیاست‌ها و راهبردهایی که فرد به‌منظور تماس با دانشگاه برای انتخاب رشته در پیش می‌گیرد، یا فعالیت‌هایی که برای پیشرفت تحصیلی خود انجام می‌دهد و همچنین نحوه‌ی اثرپذیری دانشجویان از منابع و افراد مطلع، به‌طور ارادی انجام می‌گیرد. این منابع و افراد مطلع ممکن است دوستان، معلمان، مشاوران و والدین باشند.

«دیویی» (1985) در تحقیق خود 445 دانشجوی ورودی سال‌های 1981 تا 1983 دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه ایندیانا را مورد مطالعه قرار داد. از مهم‌ترین دلایل ارائه‌شده برای انتخاب رشته کتابداری توسط این دانشجویان، به نقش کتابداران شاغل در شناساندن این رشته به دانش‌آموزان و نقش مشاوران و استادان و مسئولان در ارتباط با معرفی رشته و همچنین نقش دانشجویان این رشته در راهنمایی دوستان خود اشاره شده است. در همین سال «ریگان» (1985) نیز به نتایج تقریباً مشابهی دست یافت.

«بکر» (1988) در تحقیق خود بر روی 176 نفر دانشجو به این نتیجه رسید که نه تنها والدین در انتخاب رشته دانشجویان نقش اساسی دارند، بلکه دوستان و همکلاسی‌ها و به‌طور کلی منابع مرجع و مطلع که او به عنوان زمینه اجتماعی یا افراد مرجع از آن‌ها یاد می‌کند، ممکن است در انتخاب رشته دانشجویان نقش اساسی ایفا کنند.

تحقیقات فوق در کشورهای مختلف با نظام‌های گوناگون گزینش و نیز با بافت فرهنگی/اقتصادی متفاوت انجام گرفته. روشن است که تعمیم این عوامل به دیگر کشورها، منطقی و ممکن نخواهد بود. اما

بررسی این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل اثرگذار در انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان در همه کشورها وجود دارند، اگرچه نوع و شدت آن‌ها در هر جامعه‌ای متفاوت است.

پیشینه پژوهش در ایران

مطالعه درباره دلایل انتخاب رشته تحصیلی و نارضایتی از آن، در کشور ایران پدیده تازه‌ای نیست. در پژوهشی که در سال 1342 روی 166 دانشجو از رشته‌های مختلف انجام شد این نتایج به دست آمد: 37 نفر مزایای مادی، 29 نفر کسب عنوان اجتماعی، 9 نفر کسب مدرک تحصیلی (بدون در نظر گرفتن نوع آن)، 43 نفر کسب معلومات در رشته معین، 25 نفر به دست آوردن شغل، و 23 نفر کسب معلومات بیشتر را به عنوان دلایل ادامه تحصیل خود عنوان کرده‌اند (کتابچی، 1343).

پژوهش دیگری که در سال 1368 درباره انتخاب رشته قبولی انجام شد نشان می‌دهد که اکثریت قابل توجهی از دانشجویان که رشته انتخابی آن‌ها در اولویت چهاردهم (یعنی آخرین اولویت در آن سال‌ها) قرار داشته به این رشته علاقه چندانی نداشته‌اند و با آن که شناخت کافی از آن نداشته‌اند، شاید مشکلات ورود به دانشگاه و بسیاری دلایل دیگر باعث ادامه تحصیل شده است (صالحی، 1369).

در سال 1369 نیز تعداد کمی از دانشجویان در رشته مورد نظر خود قبول شدند. اگر پنج رشته اول انتخابی دانشجو، رشته‌های مورد علاقه او فرض شوند، بازهم فقط نیمی از دانشجویان در آن سال توانستند در رشته‌های مورد علاقه خود قبول شوند. نیم دیگر، علاقه به رشته تحصیلی خود را در مقیاس «تاحدودی» و «کم» تعیین کردند. در سال 1370 فقط 8/8 درصد از دانشجویان در ده انتخاب اول خود در دانشگاه‌ها پذیرفته شدند، اما این رقم در سال 1371 به حدود 50 درصد افزایش یافت (مشهدی تفرشی، 1372).

پژوهشی که در سال 1372 بر روی تعدادی از دانشجویان مقطع کارشناسی کتابداری انجام شد نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل انتخاب این رشته توسط دانشجویان، رتبه آزمون داوطلب بوده، و 66 درصد دانشجویان، آن را علت عمده انتخاب این رشته تحصیلی دانسته‌اند. عوامل دیگر مانند تشویق والدین، امکان ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر، توصیه دوستان و آشنایان، و علاقه به کتاب به طور مساوی مورد اشاره قرار گرفته است. 50 درصد پسران و 40 درصد دختران اصلاً به این رشته علاقه نداشتند و تنها 15 درصد از دانشجویان از شناخت لازم برای انتخاب این رشته برخوردار بودند و 85 درصد بقیه با شناخت اندک یا بدون شناخت، این رشته را انتخاب کرده بودند (مشهدی تفرشی، 1372).

آخرین پژوهش مورد اشاره در این زمینه، تحقیق «دیانی» (1381) است که در طی آن، نظر دانشجویان رشته کتابداری دانشگاه فردوسی درباره این رشته، میزان آشنایی آنان با رشته در هنگام انتخاب رشته، و عملکرد تحصیلی آنان مورد مطالعه قرار گرفته است. وی از نبود شناخت و علاقه در دانشجویان در ابتدای دوره، علاقه‌مندی تدریجی آنان در طول دوره، رضایت بیشتر آنان از درس تخصصی، کمبود امکانات عملی کار با رایانه، نگرانی دانشجویان از ضعف در زبان انگلیسی، ضرورت معرفی رشته به داوطلبان قبل از ورود به دانشگاه، و ... سخن می‌گوید.

سؤال‌های اصلی پژوهش

تحقیق حاضر بر آن است تا به سؤال‌های زیر پاسخ گوید:

1. عوامل اصلی مؤثر در انتخاب رشته در بین دانشجویان کتابداری و روانشناسی کدام‌اند؟
2. در هنگام انتخاب رشته، دانشجو از رشته انتخابی خود چقدر شناخت دارد و از چه راهی این شناخت

را به دست آورده است؟

3. در ابتدای دوره تحصیل، نگرش و طرز تلقی دانشجو نسبت به رشته تحصیلی خود چگونه است؟
4. چه تغییراتی در نگرش دانشجویان در طول مدت تحصیل به وجود آمده است؟
5. آیا بین نگرش دانشجویان کتابداری و روانشناسی نسبت به رشته خود تفاوت معناداری وجود دارد؟

ابزار و روش پژوهش

این پژوهش یک تحقیق پیمایشی طولی است و در آن از پرسشنامه‌ای که توسط پژوهشگران ساخته شد استفاده گردید که شامل اطلاعات فردی و همچنین تلفیقی از پرسش‌های بلی/خیر و تعداد ده سؤال با طیف لیکرت بود که هر کدام پنج گزینه داشتند. اعتبار پرسشنامه هم از طریق اعتبار صوری و هم از طریق همبستگی بین متغیر نگرش و سؤالی که نشان‌دهنده موقعیت کلی رشته نزد دانشجو در هنگام انتخاب رشته، و بیانگر میزان علاقه وی به رشته انتخابی بود، سنجیده شد ($r=.89$) که معلوم می‌گردد پرسشنامه از اعتبار قابل قبولی برخوردار است.

پرسشنامه بین دانشجویان رشته‌های کتابداری و روانشناسی بالینی ورودی 77 دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران توزیع و در دو مرحله (خرداد 1378 و خرداد 1380) توسط آن‌ها پاسخ داده شده است. آنچه در دنبال می‌آید شامل پاسخ‌های داده شده به سؤال‌های پرسشنامه است که در دو بخش اطلاعات فردی و سؤال‌های اصلی پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

اطلاعات فردی

جنس و رشته تحصیلی

69/57 درصد از دانشجویان رشته کتابداری را دختران و 30/43 درصد را پسران تشکیل می‌دهند. دانشجویان دختر رشته روانشناسی 64 درصد و پسران دانشجوی این رشته 36 درصد هستند.

نوع و معدل دیپلم

دانشجویان هر دو رشته عمدتاً دارای دیپلم تجربی یا علوم انسانی هستند. بیش از 65 درصد قبول شدگان رشته کتابداری دارای دیپلم تجربی، و 35 درصد بقیه دارای دیپلم ریاضی، انسانی و دیگر رشته‌ها می‌باشند. 40 درصد از دانشجویان رشته روانشناسی دارای دیپلم تجربی، 48 درصد دیپلم انسانی و 12 درصد دارای دیپلم ریاضی و دیگر رشته‌ها هستند.

برای بررسی وضعیت معدل این دو گروه دانشجویان، معدل آن‌ها به پنج طبقه تقسیم شد و تعداد درصد فراوانی هر طبقه به تفکیک رشته تحصیلی مشخص گردید. نتایج نشان داد که درمیان دانشجویان رشته کتابداری 39/13 درصد دارای معدل دیپلم بین 10 تا 13/99 و 60/87 درصد دیگر دارای معدل 14 تا 20 هستند.

بیشترین درصدها متعلق به طبقه‌های 12 تا 13/99 و 16 تا 17/99 هریک با 26/06 درصد است. از سوی دیگر 15/79 درصد از دانشجویان روانشناسی دارای معدل 12 تا 13/99 و 84/21 درصد دیگر دارای معدل 14 تا 17/99 هستند. معدل هیچیک از دانشجویان روانشناسی در طبقه‌های 10 تا 12 و 18 تا 20 قرار نداشت.

از مقایسه معدل‌ها چنین نتیجه می‌شود که پراکندگی معدل در بین دانشجویان رشته کتابداری بیش از

دانشجویان روانشناسی می‌باشد و معدل‌های خیلی بالا و خیلی پایین در دانشجویان کتابداری بیش از دانشجویان روانشناسی است؛ درحالی‌که معدل دانشجویان روانشناسی همگن‌تر، و تقریباً در حد متوسط به بالا می‌باشد. علت پراکندگی بیشتر معدل دیپلم دانشجویان کتابداری ممکن است به دلیل مجاز بودن گروه‌های مختلف آزمایشی کنکور به انتخاب رشته کتابداری باشد.

معدل کل دانشجو

21/74 درصد از دانشجویان کتابداری معدل 12 تا 13/99، و 78/26 درصد دیگر دارای معدل بین 14 تا 17/99 می‌باشند و بیشترین تعداد (56/52 درصد) مربوط به طبقه 14 تا 15/99 می‌باشد. در دانشجویان روانشناسی، کمترین تعداد یعنی 12 درصد دارای معدل 12 تا 13/99 هستند و بیشترین تعداد (40 درصد) متعلق به طبقه 14 تا 15/99 می‌باشد. در کل 76 درصد آن‌ها دارای معدلی بین 14 تا 15/99 و 12 درصد نیز دارای معدل 18 تا 20 بودند. هیچ‌یک از دانشجویان کتابداری دارای معدل بین 18 تا 20 نبودند. از مقایسه معدلها چنین نتیجه می‌شود که جز در موارد اندک، معدل این دو گروه از دانشجویان بیشتر در فاصله بین 14 تا 17/99 قرار گرفته و در واقع دارای معدل‌های متوسط و متوسط به بالا هستند.

نتایج مرتبط با سؤال‌های اصلی پژوهش

عوامل مؤثر در انتخاب رشته

بررسی علل و انگیزه‌های اصلی انتخاب رشته تحصیلی در این دو گروه از دانشجویان نشان داد که 34/78 درصد از دانشجویان کتابداری و 62/07 درصد از دانشجویان روانشناسی رشته تحصیلی خود را به دلیل علاقه انتخاب نموده‌اند، و 39/13 درصد دانشجویان کتابداری و 17/24 درصد از دانشجویان روانشناسی به دلیل قبول نشدن در رشته دیگر و صرفاً به خاطر ورود به دانشگاه، این رشته‌ها را انتخاب کرده‌اند. 10/34 درصد دانشجویان روانشناسی با اعتقاد به بالابودن موقعیت و اعتبار اجتماعی این رشته آن را انتخاب کرده‌اند، درحالی‌که هیچ‌یک از دانشجویان کتابداری با این اعتقاد، رشته خود را انتخاب نکرده‌اند. 26/09 درصد از دانشجویان کتابداری و 6/90 درصد از دانشجویان روانشناسی به دلیل دیگری از جمله اشتباه در انتخاب رشته، مرتبط بودن شغل کنونی آنان با رشته، یا برای بوردیس شدن، این رشته‌ها را انتخاب کرده‌اند.

از بررسی ارقام فوق چنین بر می‌آید که اکثر دانشجویان روانشناسی همانند تمام دانشجویان کتابداری اعتقادی به بالابودن موقعیت و اعتبار اجتماعی رشته تحصیلی خود و پُردرآمد بودن آن ندارند، اما درصد بالایی از آنان رشته تحصیلی خود را با علاقه انتخاب نموده‌اند. این نکته نشان می‌دهد که جز موقعیت اجتماعی و درآمدزایی رشته، علاقه‌مندی یا عوامل و جاذبه‌های دیگری موجب انتخاب یک رشته یا علاقه‌مند شدن دانشجو به یک رشته تحصیلی خاص می‌شوند. دیانی (1381) این عوامل را ماندن پشت کنکور، فرار از سربازی، قضا و قدر، آخرین انتخاب‌ها، وضعیت مالی خانواده، و دل به دریا زدن می‌داند.

میزان شناخت از رشته در هنگام انتخاب رشته

داده‌های تحقیق نشان می‌دهد که فقط 4/35 درصد (یک نفر) از دانشجویان کتابداری، گزینه «خیلی زیاد» را برای میزان آشنایی خود با این رشته انتخاب کرده. 91/30 درصد گزینه‌های «کم»، «خیلی کم» و اصلاً

را انتخاب نموده‌اند که بیشترین تعداد به گزینه «کم» (43/48 درصد) تعلق دارد. 28 درصد از دانشجویان روانشناسی در هنگام انتخاب رشته نسبت به این رشته شناخت «خیلی زیاد» و 72 درصد شناخت «کم» یا «خیلی کم» داشته‌اند. هیچ‌یک از آنان نسبت به رشته تحصیلی خود بدون شناخت نبوده‌اند. «دیانی» (1381) در این ارتباط می‌نویسد: ... دانشجویان با کمترین آشنایی به این رشته (کتابداری) وارد می‌شوند.

بیشترین شناخت نسبت به رشته تحصیلی در میان دانشجویان کتابداری به ترتیب از طریق دفترچه راهنمای کنکور (37/50 درصد) و دوستان و آشنایان (25 درصد) به دست آمده. نقش مطالعات و تجارب شخصی، رسانه‌های گروهی، والدین و دبیران در حصول شناخت، ضعیف بوده‌است.

در میان دانشجویان روانشناسی، بیشترین شناخت به ترتیب از طریق دوستان و آشنایان (25 درصد)، مطالعات و تجارب شخصی (22/73 درصد)، و دفترچه راهنمای کنکور (20/45 درصد) به دست آمده و نقش رسانه‌های گروهی، والدین و دبیران، ضعیف بوده‌است.

نگرش دانشجو نسبت به رشته تحصیلی خود در ابتدای دوره تحصیل

برای مشخص شدن این که دانشجویان هر گروه در چندمین انتخاب خود پذیرفته شده‌اند، اولویت‌های انتخابی آنان به پنج دسته تقسیم شد. 23/81 درصد از دانشجویان کتابداری، این رشته را در ده اولویت نخست خود انتخاب کرده‌اند و از این عده، یک نفر بورسیه، و قبل از ورود به دانشگاه کتابدار بوده‌است. 9/52 درصد در ده اولویت دوم، 19/05 درصد در ده انتخاب سوم، 19/05 درصد در ده انتخاب چهارم و 28/57 درصد بعد از انتخاب چهارم به انتخاب این رشته دست زده‌اند به این ترتیب 76/19 درصد از این دانشجویان در اولویت‌های بالاتر از 20، این رشته را انتخاب کردند. از این میان بیشترین تعداد (28/57 درصد) به اولویت‌های بعد از انتخاب چهارم اختصاص دارد.

37/5 درصد از دانشجویان روانشناسی، این رشته را در ده اولویت نخست خود انتخاب نموده‌اند، 33/34 درصد در ده اولویت دوم، 12/50 درصد در ده اولویت سوم، 8/33 درصد در ده انتخاب چهارم و 8/33 درصد دیگر بعد از انتخاب چهارم این رشته را انتخاب نمودند. به این ترتیب، 62/5 درصد، در اولویت‌های بالاتر از 20، این رشته را انتخاب کرده‌اند. از این میان بیشترین تعداد (33/34 درصد) به ده انتخاب دوم اختصاص دارد. در پاسخ به این سؤال که «فکر می‌کنید این رشته چقدر برای جامعه مفید باشد؟» 69/56 درصد از دانشجویان کتابداری «بسیار زیاد» و «زیاد»، و 30/44 دیگر گزینه‌های «خیلی کم»، «کم» و «اصلاً» را برگزیدند که از این میان 8/70 درصد به گزینه «اصلاً» تعلق دارد؛ درحالی که 91/30 درصد از دانشجویان روانشناسی معتقدند که این رشته برای جامعه «بسیار زیاد» و «زیاد» مفید است و 8/70 درصد دیگر گزینه‌های «خیلی کم» و «کم» را برای پاسخگویی به این پرسش انتخاب کرده‌اند. هیچ‌یک از این دانشجویان گزینه «اصلاً» را انتخاب نکرد.

این ارقام نشان می‌دهند که اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان روانشناسی و بیش از نیمی از دانشجویان کتابداری به مفیدبودن رشته خود به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» اعتقاد دارند. با این حال، هنوز درصد قابل توجهی از دانشجویان کتابداری، رشته تحصیلی خود را کمتر مفید می‌دانند، یا اصلاً مفید نمی‌دانند. علت این امر شاید نبود علاقه اولیه دانشجویان به رشته تحصیلی، و نیز دیگر عواملی باشد که در پرسش‌های بعدی آمده؛ مثلاً در پاسخ به این سؤال که «دروس و سرفصل‌های تعیین شده برای این رشته را چقدر مفید و مناسب می‌دانید؟» 73/91 درصد از دانشجویان کتابداری، سرفصل‌های دروس رشته خود را «کم» یا «خیلی کم» مفید می‌دانند یا «اصلاً» مفید نمی‌دانند. ولی دانشجویان روانشناسی نگرش مثبت‌تری در این زمینه دارند و 91/30 درصد آنان، سرفصل‌های تعیین شده برای این رشته را «خیلی زیاد» و «زیاد» مفید می‌دانند. هیچ‌یک از این

دانشجویان، گزینه‌های «کم» و «خیلی کم» یا اصلاً» را انتخاب نکرده است. در همین راستا «دیانی» (1381) می‌نویسد... به نظر دانشجویان... درس‌های سال‌های اول و دوم در مقایسه با درس‌های دبیرستان بسیار ساده و سطحی است و موجب افسردگی دانشجویانی می‌شود که از رشته‌های ریاضی/فیزیک و تجربی به دانشگاه آمده‌اند. سهولت درس‌ها به قدری است که می‌توان به جای چهار سال، آن را در دو سال و نیم به پایان رساند. «دیانی» سپس اضافه می‌کند که در سال‌های سوم و چهارم درس‌ها متنوع‌تر، جذاب‌تر، و قدری دشوارتر می‌شوند و تمایل به رشته در دانشجویان افزایش می‌یابد. علت رضایت بیشتر دانشجویان روانشناسی از سرفصل‌های دروس را شاید بتوان در علاقه بیشتر این دانشجویان به رشته تحصیلی خود پیدا کرد. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد دروس و سرفصل‌های تعیین شده برای رشته کتابداری چنان که شایسته است نتوانسته در دانشجویان این رشته ایجاد علاقه نماید؛ از این رو لازم است که با دقت بیشتری به بررسی این دروس، و بازنگری و روزآمد کردن عناوین و محتویات دروس، متناسب با نیازهای جامعه اقدام شود. از آنجا که رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی با سرعت زیاد در تحول و دگرگونی است، نزدیک کردن عناوین و محتویات این دروس به استانداردهای جهانی در ترغیب و ایجاد علاقه بسیاری از داوطلبان کنکور و دانشجویان این رشته مؤثر خواهد بود.

تغییر نگرش

برای سنجش تغییر نگرش دانشجویان در طول دوره تحصیل، ده سؤال بر طبق مقیاس لیکرت با پنج گزینه تهیه شده بود که به ترتیب نظر دانشجویان را درباره سؤال‌های زیر جویا می‌شد:

میزان علاقه به رشته، میزان مفید بودن رشته برای جامعه، میزان تناسب درس‌ها و سرفصل‌ها با نیازهای کاری جامعه، آینده شغلی فارغ‌التحصیلان، میزان کارآیی اساتید دروس پایه و تخصصی، میزان شناخته‌شدگی رشته در جامعه، ضرورت تغییر نام رشته به منظور بهتر نشان دادن ماهیت آن، میل به ادامه تحصیل در همین رشته، توصیه رشته به دیگران برای ادامه تحصیل، و بالاخره توانایی توضیح درباره رشته. در نه مورد به گزینه «خیلی زیاد» نمره 4، گزینه «زیاد» نمره 3، گزینه «کم» نمره 2، گزینه «خیلی کم» نمره 1 و گزینه «اصلاً» نمره صفر تعلق گرفت. با توجه به ماهیت سؤال مربوط به ضرورت تغییر نام رشته، نمره گذاری در این سؤال جهت عکس داشت و بنابراین، بالاترین میانگین به معنای مثبت‌ترین نگرش نسبت به رشته تحصیلی است.

برای پی بردن به این که آیا تفاوت معناداری بین دانشجویان رشته کتابداری و روانشناسی از نظر نگرش آنان نسبت به رشته تحصیلی خود وجود دارد یا خیر و نیز به منظور سنجش تغییر نگرش دانشجویان در طول دوره تحصیل، از آزمون‌های «تی وابسته»³ و «تی مستقل»⁴ به شرح زیر استفاده شد:

الف) از آزمون «تی وابسته» به منظور سنجش تغییر نگرش دانشجویان هر رشته به طور جداگانه در ابتدا و انتهای دوره استفاده شد، که نتایج آن در جدول‌های شماره 1 و 2 نشان داده شده است.

جدول شماره 1. تغییر نگرش دانشجویان رشته کتابداری در طول دوره تحصیل

نیمسال	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	P
دوم	17	18/82	6/11	9/79	<0/001
هفتم	17	23/11	4/89		

همانگونه که در جدول شماره 1 دیده می‌شود نگرش دانشجویان رشته کتابداری در طول دوره تحصیل تغییر عمده‌ای کرده و مثبت‌تر شده است. طبق جدول شماره 1، تفاوت نگرش دانشجویان رشته کتابداری در پایان دوره نسبت به ابتدای دوره در سطح کوچکتر از یک هزارم، معنادار است ($t=9/79, P<0/001$).

جدول شماره 2. تغییر نگرش دانشجویان رشته روانشناسی در طول دوره تحصیل

نیمسال	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	P
دوم	21	24/76	3/87	8/91	<0/001
هفتم	21	28/45	3/82		

جدول شماره 2 نشان می‌دهد که نگرش دانشجویان روانشناسی نیز در طول دوره مثبت‌تر شده و در پایان دوره نسبت به ابتدای دوره، از تفاوت معناداری در سطح کوچکتر از یک هزارم برخوردار است. آنگاه برای مقایسه نگرش دانشجویان دو رشته کتابداری و روانشناسی در ابتدای دوره (نیمسال دوم) و همچنین مقایسه نگرش آن‌ها در پایان دوره (نیمسال هفتم) از آزمون «تی مستقل» استفاده شد. نتایج این مقایسه‌ها به ترتیب در جدول‌های شماره 3 و 4 ارائه شده است.

جدول شماره 3. مقایسه نگرش دانشجویان رشته کتابداری و روانشناسی در نیمسال دوم

رشته	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	P
کتابداری	17	18/82	6/11	3/64	<0/01
روانشناسی	21	24/76	3/87		

مندرجات جدول شماره 3 بیانگر آن است که میانگین نگرش دانشجویان کتابداری در ابتدای دوره (18/82) در مقایسه با میانگین نگرش دانشجویان روانشناسی در ابتدای دوره (24/76) پایین‌تر می‌باشد و این تفاوت از نظر آماری در سطح 99 درصد اطمینان، معنادار است.

جدول شماره 4. مقایسه نگرش دانشجویان رشته کتابداری و روانشناسی در نیمسال هفتم

رشته	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	P
کتابداری	17	23/11	4/89	4/78	<0/001
روانشناسی	21	28/45	3/82		

جدول شماره 4 نیز نشان‌دهنده تفاوت معنادار در میانگین نگرش دانشجویان کتابداری (با میانگین 23/11) و دانشجویان روانشناسی (با میانگین 28/45) در انتهای دوره است. این تفاوت از نظر آماری در سطح 999 هزارم اطمینان، معنادار است.

به این ترتیب، نتیجه آزمون‌های «تی» نشان داد که نگرش دانشجویان کتابداری و روانشناسی، هم در ابتدای دوره و هم در انتهای دوره تفاوت معناداری باهم دارد. در تحلیل مورد به مورد اجزای متغیر مربوط به تغییر نگرش، معلوم شد که نگرش دانشجویان کتابداری نسبت به رشته تحصیلی خود در 8 مورد از 10 مورد، در طول دوره تحصیل تغییر قابل ملاحظه‌ای یافته و تفاوت در این 8 مورد، معنادار است و تنها در مورد «میزان شناخته‌شدگی رشته در کشور» و «تمایل به ادامه تحصیل در همین رشته در مقطع بالاتر»، تفاوت معناداری نیست. ضمناً نگرش دانشجویان روانشناسی در شش مورد، در طول دوره تفاوت معناداری پیدا کرده و در چهار مورد دیگر چنین نبوده. نظر دانشجویان روانشناسی در ابتدای دوره و انتهای دوره نسبت به «علاقه دانشجویان به رشته خود»، «مطلوب بودن آینده شغلی»، «علاقه به ادامه تحصیل در همین رشته» و «توصیه رشته به دیگران برای انتخاب» تفاوت معناداری نداشته‌است.

یافته‌های جانبی تحقیق

1. کمک گرفتن از دیگران در انتخاب رشته

47/83 درصد از دانشجویان کتابداری و 60 درصد از دانشجویان روانشناسی، یعنی در حدود نیمی از دانشجویان، خود به تنهایی اقدام به انتخاب رشته کرده‌اند و این نشانگر نقش ضعیف دیگر عوامل، از جمله نظام آموزش و پرورش در انتخاب رشته و هدایت تحصیلی این دسته از دانشجویان می‌باشد. همچنین:

الف) آشنایان و دوستان و اعضای خانواده (بجز والدین) بیشترین تأثیر را در انتخاب رشته این دسته از دانشجویان داشته‌اند (66/66 درصد هم برای دانشجویان کتابداری و هم برای دانشجویان روانشناسی).
ب) نقش والدین در هدایت تحصیلی فرزندان خود ضعیف بوده است؛ فقط 6/67 درصد از والدین دانشجویان کتابداری و 16/67 درصد از والدین دانشجویان روانشناسی در انتخاب رشته به فرزندان خود کمک کرده‌اند. البته این امر ممکن است به کم‌سواد یا ناآشنایی والدین با پیچیدگی‌های انتخاب رشته مرتبط باشد.
ج) دبیران و مشاوران با وجود تماس نزدیک با دانش‌آموزان و داوطلبان کنکور، نقش چندانی در هدایت تحصیلی این دسته از دانشجویان نداشته‌اند (20 درصد برای کتابداری و 16/67 درصد برای روانشناسی). این امر که در واقع یک خلأ محسوب می‌شود، باید به منظور هر چه فعال‌تر کردن مدارس و مراکز آموزشی در هدایت تحصیلی داوطلبان کنکور، مورد توجه نظام آموزشی کشور قرار گیرد.

2. علاقه به رشته تحصیلی

60/87 درصد از دانشجویان کتابداری به رشته تحصیلی خود «خیلی زیاد» و «زیاد» علاقه‌مند هستند و 39/13 درصد از دانشجویان دیگر، گزینه‌های «کم»، «خیلی کم» یا «اصلاً» را انتخاب کردند؛ 13/04 درصد از این افراد اصلاً به رشته تحصیلی خود علاقه ندارند.
82/61 درصد از دانشجویان روانشناسی به رشته تحصیلی خود «خیلی زیاد» و «زیاد» علاقه‌مند هستند و 17/39 درصد از دانشجویان دیگر، گزینه‌های «کم» و «خیلی کم» را انتخاب کردند. هیچکدام از این دانشجویان گزینه «اصلاً» را انتخاب نکرد.

از این ارقام چنین بر می‌آید که دانشجویان رشته روانشناسی که با شناخت بیشتری رشته تحصیلی خود را انتخاب کرده‌اند، به رشته تحصیلی خود علاقه‌مند ترند.

3. مطلوبیت آینده شغلی

59/09 درصد از دانشجویان کتابداری معتقدند که آینده شغلی این رشته «خیلی زیاد» و «زیاد» مطلوب است و 40/91 درصد از دانشجویان نیز گزینه «کم» را انتخاب کردند. هیچیک از آنان گزینه‌های «خیلی کم» و «اصلاً» را انتخاب نکرد. 39/13 درصد از دانشجویان روانشناسی نیز معتقدند که آینده شغلی این رشته «خیلی زیاد» و «زیاد» مطلوب می‌باشد و 60/87 درصد دیگر گزینه‌های «کم»، «خیلی کم» و «اصلاً» را انتخاب کردند.

از این ارقام چنین استنباط می‌شود که هرچند 20 درصد از دانشجویان رشته روانشناسی در زمان دانشجویی شاغل‌اند، ولی درصد قابل توجهی از این دانشجویان آینده شغلی این رشته را مطلوب نمی‌بینند. به عکس، دانشجویان کتابداری دیدگاه مثبت تری درباره آینده شغلی خود دارند. دیانی (1381) نیز در تحقیق خود رضایت دانشجویان کتابداری از شرایط بعد از فارغ‌التحصیلی را گزارش کرده‌است. توجه تدریجی نهادها و ادارات به نیروهای متخصص رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی و نیز کم‌بودن تعداد افراد فارغ‌التحصیل در این رشته، عواملی هستند که این امیدواری را توجیه می‌کنند.

4. کارآمدی و مطلوبیت اساتید دروس تخصصی و پایه

82/61 درصد از دانشجویان کتابداری، اساتید دروس تخصصی خود را «خیلی زیاد» و «زیاد» کارآمد و مطلوب می‌دانند و فقط 17/39 درصد از آنان گزینه‌های «کم» و «خیلی کم» را انتخاب کردند؛ هیچ کس گزینه «اصلاً» را انتخاب نکرد.

72/73 درصد از دانشجویان روانشناسی نیز، اساتید دروس تخصصی خود را «خیلی زیاد» و «زیاد» کارآمد و مطلوب می‌دانند و فقط 27/27 درصد گزینه‌های «کم» و «خیلی کم» را انتخاب کردند و هیچکس گزینه «اصلاً» را انتخاب نکرد. با توجه به این که رشته روانشناسی دانشجوی دوره دکتری نیز دارد، طبعاً اساتیدی که مرتبه علمی بالاتر و سابقه خدمت طولانی تری دارند بیشتر در این دوره تدریس می‌کنند. بدین ترتیب، اکثریت قابل توجهی از دانشجویان این دو گروه، اساتید خود را کارآمد و مطلوب می‌دانند. این نکته از جنبه‌های بسیار مثبت، و نشانگر توان بالای علمی این گروه‌ها می‌باشد و وظایف اساتید و مربیان این رشته‌ها را برای غنای هرچه بیشتر دانش خود و انتقال آن به دانشجویان و هدایت آنان سنگین‌تر می‌کند. این بخش از تحقیق با یافته‌های دیانی (1381) در دانشگاه فردوسی همخوانی ندارد.

5. میزان شناخته‌شدگی رشته در سطح کشور

هیچیک از دانشجویان کتابداری گزینه‌های «خیلی زیاد» و «زیاد» را انتخاب نکرده‌اند و همه آنان به اتفاق معتقدند که این رشته در سطح کشور «کم» یا «خیلی کم» شناخته شده، یا اصلاً شناخته شده نیست. در این میان بیشترین تعداد (47/82 درصد) به طبقه «خیلی کم» تعلق دارد.

از طرف دیگر، 17/29 درصد از دانشجویان روانشناسی گزینه «زیاد» را انتخاب کرده‌اند و 82/61 درصد دیگر معتقدند که این رشته در سطح کشور «کم» یا «خیلی کم» شناخته شده یا «اصلاً» شناخته شده نیست. در این میان بیشترین تعداد (52/17 درصد) به طبقه «کم» تعلق دارد.

مقایسه این ارقام نشان می‌دهد که دانشجویان هر دو گروه معتقدند که افراد جامعه چندان با رشته تحصیلی آنان آشنا نیستند و این امر که بخصوص در مورد دانشجویان رشته کتابداری محسوس‌تر می‌باشد، ممکن است اثرات منفی از جمله بی‌علاقگی به انتخاب این رشته توسط داوطلبان کنکور، نبود انگیزه و نهایتاً

ایستایی و رکود در دانشجویان این رشته‌ها را در پی داشته باشد.

6. تغییر نام رشته به منظور تشویق داوطلبان کنکور به انتخاب آن

86/96 درصد از دانشجویان کتابداری به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» معتقد به تغییر نام این رشته هستند و فقط 13/04 درصد به این سؤال پاسخ «کم» و «اصلاً» داده‌اند. در برابر، 9/08 درصد از دانشجویان روانشناسی به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» معتقد به تغییر نام این رشته هستند و 90/92 درصد دیگر به این سؤال پاسخ «کم» و «اصلاً» داده‌اند که بیشترین تعداد (36/37 درصد) مربوط به گزینه «اصلاً» است.

با نگاهی اجمالی به این ارقام، به وضوح می‌توان دریافت که دانشجویان کتابداری، برخلاف دانشجویان روانشناسی، از نام رشته تحصیلی خود ناراضی هستند و معتقدند که نام این رشته با ماهیت آن همخوانی ندارد و نشان‌دهنده فلسفه وجودی خدمات و وظایف این رشته نیست. این نکته مکرراً به‌طور شفاهی و کتبی (پرسشنامه) از طرف دانشجویان کتابداری مورد تأکید قرار گرفته و یکی از علل بی‌علاقگی و نارضایتی آنان در ارتباط با این رشته تحصیلی است.

7. تأثیر کارورزی و کارآموزی و افزایش علاقه به رشته

نیمی از دانشجویان کتابداری معتقدند که شرکت در کلاس‌های کارورزی و کارآموزی، آنان را «خیلی زیاد» و «زیاد» به رشته تحصیلی‌شان علاقه‌مند کرده و 50 درصد دیگر گزینه‌های «کم» و «خیلی کم» را انتخاب کرده‌اند؛ هیچکدام از آنان گزینه «اصلاً» را انتخاب نکرده. اما همه دانشجویان روانشناسی معتقدند که شرکت در این کلاس‌ها، آنان را «خیلی زیاد» و «زیاد» به رشته تحصیلی‌شان علاقه‌مند کرده است.

به این ترتیب به نظر می‌رسد ضمن این که شرکت در کلاس‌های کارآموزی و کارورزی تأثیر بسیار زیادی در علاقه‌مند کردن این دو گروه از دانشجویان به رشته تحصیلی خود داشته، دانشجویان روانشناسی بیش از دانشجویان کتابداری از این کلاس‌ها تأثیر مثبت گرفته‌اند. نبود امکانات کافی در کتابخانه‌ها، ایستایی بسیاری از بخش‌های اصلی کتابخانه‌ها و کمبود افراد متخصص در بسیاری از کتابخانه‌ها، کارورزی را برای گروه بزرگی از دانشجویان، کسل‌کننده و ناسودمند کرده است.

8. توصیه به دیگران برای انتخاب این رشته دانشگاهی

47/83 درصد از دانشجویان کتابداری انتخاب این رشته دانشگاهی را به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» به دیگران توصیه می‌کنند، اما 52/17 درصد از آنان به این سؤال، پاسخ «کم»، «خیلی کم» و «اصلاً» داده‌اند و بیشترین تعداد (21/74 درصد) به طبقه اصلاً تعلق دارد. از سوی دیگر 57/14 درصد از دانشجویان روانشناسی انتخاب این رشته دانشگاهی را به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» به دیگران توصیه می‌کنند؛ اما 42/86 درصد از آنان به این سؤال پاسخ «کم» و «اصلاً» داده‌اند و بیشترین تعداد (38/10 درصد) به طبقه «کم» تعلق دارد.

9. توانایی اظهار نظر درباره ماهیت یا اهمیت رشته

47/82 درصد از دانشجویان کتابداری به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» قادر به توضیح درباره اهمیت و ماهیت رشته تحصیلی خود هستند، اما 52/18 درصد دیگر به این سؤال، پاسخ «کم»، «خیلی کم» و «اصلاً» داده‌اند. ولی 86/36 درصد از دانشجویان رشته روانشناسی به میزان «خیلی زیاد» و «زیاد» قادر به توضیح درباره اهمیت و ماهیت رشته تحصیلی خود می‌باشند و 13/64 درصد دیگر به این سؤال پاسخ کم داده‌اند؛ هیچکدام از

آنان گزینه‌های «خیلی کم» و «اصلاً» را انتخاب نکرده.

این‌ها نشان می‌دهد که درصد بالایی از دانشجویان کتابداری، بعد از گذشت چند ترم و گذراندن واحدهای درسی زیاد، هنوز قادر به توضیح درباره‌ی ماهیت و اهمیت رشته‌ی تحصیلی خود نیستند؛ اما درصد بالایی از دانشجویان روانشناسی قادرند در این باره توضیح دهند و از اعتمادبه‌نفس بالاتری برخوردارند. پاسخ به این سؤال که دانشجویان کتابداری چگونه بعد از گذشت چند ترم هنوز به شناخت کافی از رشته تحصیلی خود دست نیافته‌اند شایسته‌ی انجام پژوهش دیگری است.

بحث و نتیجه‌گیری

بررسی نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد با این که درصد دانشجویان کتابداری که امید بیشتری به آینده‌ی شغلی خود دارند بیش از روانشناسی است، اما حتی این عامل قوی نتوانسته در شمار بسیاری از آنان ایجاد انگیزه و علاقه نماید و عده‌ی کثیری از آنان مایوسانه و بدون اشتیاق به تحصیل ادامه می‌دهند. این نتایج همچنین نشان می‌دهند که دانشجویان رشته روانشناسی نه تنها با علاقه و شناخت بیشتری رشته تحصیلی خود را انتخاب کرده‌اند، بلکه با انگیزه و رضایت‌مندی بیشتری به تحصیل اشتغال دارند. بسیاری از دانشجویان کتابداری با وجود گذراندن چند ترم تحصیلی قادر نیستند درباره‌ی ماهیت و اهمیت رشته تحصیلی خود سخن گویند؛ این دانشجویان از سرفصل‌ها و محتویات دروس خود راضی نیستند و آن‌ها را غیرروزآمد و نامناسب می‌دانند. بسیاری از آنان از ناشناختگی رشته خود برای جامعه، پایین بودن کیفیت سرفصل‌های دروس و محتویات آن‌ها، و نام نامناسب این رشته شکایت دارند و معتقدند که نام این رشته به خوبی قادر به انتقال ماهیت واقعی این رشته نیست و از این عامل به عنوان یکی از علل اصلی ناامیدی و بی‌انگیزگی خود نام می‌برند. درحالی که دانشجویان روانشناسی از سرفصل دروس خود و محتویات آن‌ها رضایت بیشتری دارند و معتقدند که نام رشته تحصیلی آن‌ها به راحتی ماهیت آن را نشان می‌دهد.

با این که رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی با سرعت و قدرت زیادی جای خود را در میان دیگر علوم و فنون باز می‌یابد، این یافته‌ها نشان می‌دهند هنوز در کشور ما به آموزش سنتی و غیرروزآمد این رشته بسنده می‌شود که حاصل آن، فارغ‌التحصیلان بی‌انگیزه و بی‌مهارت می‌باشد. بنابراین ضرورت دارد مسئولان و متخصصان دست‌اندرکار تدریس و برنامه‌ریزی این رشته به بازنگری در سرفصل دروس و روزآمدسازی و غنی کردن محتوای آن‌ها اقدام نمایند و گروه‌های کتابداری از امکانات و لوازم مناسب برای آموزش مهارت‌های لازم به دانشجویان برخوردار باشند. تجهیز کارگاه گروه‌ها به رایانه‌هایی با توان بالا و به تعداد کافی، راه‌اندازی شبکه‌های داخلی کتابخانه‌ای و بهره‌برداری دانشجویان از جستجوی اطلاعات به صورت پیوسته می‌تواند در متحول ساختن چهره این رشته بسیار مؤثر باشد.

نکته قابل توجه دیگر، نقش کم‌رنگ رسانه‌های گروهی، دبیران، اساتید و کتابداران در معرفی این رشته به جامعه خصوصاً داوطلبان می‌باشد؛ درحالی که بیشتر دانشجویان به ترتیب از رسانه‌های گروهی، معلمان و دبیران مدارس، و نیز وجود زمینه‌های شغلی مناسب به عنوان عوامل مؤثر در تشویق افراد به انتخاب این دو رشته توسط دانشجویان این دو گروه یاد می‌کنند.

مشاهده می‌شود که در کشور ما نه تنها والدین، بلکه افراد مرجع و مطلع نظیر دبیران و اساتید نقش چندانی در هدایت تحصیلی داوطلبان کنکور ندارند. «باربارا دیویی» (1985) در تحقیق خود درباره‌ی دانشجویان رشته کتابداری دانشگاه «آیندیانا» از کتابداران به عنوان یکی از عوامل مهم در جلب و هدایت داوطلبان برای ادامه تحصیلی در این رشته نام می‌برد. این درحالی است که ذهنیت جامعه ما نسبت به کتابداری و کتابداران

مأیوس کننده می‌باشد. آن‌ها از کتابداران به عنوان افرادی یاد می‌کنند که صرفاً به کار نگهداری و جابجایی کتاب می‌پردازند، کاری که به زعم آنان هر فردی قادر به انجام آن هست و نیازی به تخصص و تحصیل ندارد. این طرز فکر موجب شده که رشته کتابداری از نظر آنان کم‌بها جلوه کند. نکته آخر این که دانشگاه‌ها، مدارس، مراکز فرهنگی و رسانه‌های گروهی باید در معرفی و شناساندن رشته‌های تحصیلی و مشاغل اجتماعی به مردم توجه بیشتری کنند و به یافتن جایگاه اجتماعی مناسب برای رشته‌های ناشناخته یاری نمایند.

منابع

- دیانی، محمدحسین (1381) «نظرات و عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته‌های ریاضی / تجربی / علوم انسانی / اجتماعی در دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ج 5، ش 3، (پاییز 1381): 21-46.
- صالحی، پرویز (1369) «بررسی ویژگی‌ها و گرایشها و مسائل آموزشی و دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی ایران»، تهران: مرکز تحقیقات علوم بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- قالیچی خواجه‌ای، اقبال (1359) «میزان رضایت از انتخاب رشته تحصیلی مددکاری در بین دانشجویان مددکاری در مقطع لیسانس» پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدرسه عالی خدمات اجتماعی.
- کتابچی، حسین (1343) «بررسی درباره هدف دانشجویان دانشگاه از انتخاب رشته تحصیلی خود» پایان‌نامه کارشناسی ارشد مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دانشگاه تهران.
- مشهدی تفرشی، شکوه (1372)، «بررسی عوامل مرتبط با انتخاب رشته تحصیلی در میان دانشجویان مقطع کارشناسی» پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- Becker, Judith and Jean Lorenc (1988) "An analysis of the search stage of the college choice process undertaken by community transfer student". University of Chicago, P.H.D. Dissertation.
- Dewey, Barbara (1985) "Selection of Librarianship as a Career: Implication of Recruitment", *Journal of Education for Library and Informatin Science*, (12) 16-24.
- Jakson, Gregory A. (1982). "Public Efficiency, Private Choice in Higher Education", *Educational Evaluation and Policy Analysis*, Vol. 4, No. 2, 237-247.
- Reagan, A.L (1985). "A study of Factors Insuencing College Students to Become Librarians" (1985) In: *12th CRI Monographs of the Chicago 3*. Association of College and Research Libraries.